

Status på jordvern 2017 og oppfordring til satsning framover

For et år siden oppfordret Akershus Bondelag styret sentralt å legge press på regjeringen til å følge opp jordvernstrategien, og det mener jeg er gjort på en god måte. Gjennom utspill i media, bra oppfølging av fylkeslagene, som igjen har holdt kurs og møter for lokale tillitsvalgte arealansvarlige, har Norges Bondelag markert seg som «ei vaktbikkje» for jordvernet det siste året. I tillegg har Bondelaget samarbeidet med de regionale jordvernforeningene, som blant annet resulterte i at den 7. juni ble arrangert en jordvernkonferanse i Oslo. Jordvernforeningene har gjennom flere år hatt et nært og godt samarbeide med NIBIO når det gjelder det faglige, og ikke minst på dette med dokumentasjon, og det var naturlig at NIBIO ble med i arbeidet om jordvernkonferansen.

Ikke minst med støtte fra Bondelaget, etableres stadig nye jordvernforeninger, og sist ut er Nordland. Det er da til sammen 10 regionale/lokale jordvernforeninger i Norge, som får stadig større betydning for det totale arbeidet som gjøres på jordvernfronten, og ikke minst i oppfølgingen av regjeringens jordvernstrategi.

Og har egentlig jordvernstrategien noen betydning? Er dette et «sovende» dokument eller har det faktisk skjedd noe i etterkant av vedtaket i desember 2015? Svaret er at den har en betydning, men i forhold til den praktiske politikken, går det seint.

Noen eksempler:

I en helt fersk rapport som er utarbeidet i et samarbeid mellom SSB og NIBIO, kommer det fram svært mye nyttig og delvis nye fakta og ny kunnskap. Tallene i rapporten baserer seg på analyser av kart, og er derved faktiske endringer i arealstatus og omdisponeringer, og ikke vedtatt sådanne.

Rapporten tar for seg perioden 2004 -2015, og totalt er nesten 100 000 dekar dyrka mark faktisk nedbygd, i snitt 8130 dekar årlig. Tallene er altså mye verre enn Kostra statistikken viser, og veien til de maksimale 4000 dekar er lang. Det som også er klare og overraskende fakta, er at bolig er versting med 26 %, dernest landbruk med 22 % og samferdsel 16 %.

Jordvern er for en stor del et tettstedsproblem. 46 % av nedbyggingen ligger i eller nær tettsteder. Vi kan gå tilbake til Deli i Vestby, for å finne et eksempel på noe av kjernen i problematikken rundt omdisponeringene rundt tettsteder. I et helt nytt prosjekt ønsker nå det samme utbyggingsselskapet som «åpnet» Deli for utbygging å bygge et idrettsanlegg til over 1 milliard rett ved IKEA tomta. De har opsjoner på tre store landbrukseiendommer tett på sentrum i Vestby. Alle disse eiendommene har vært bortforpaktet i 1-2 generasjoner, og det er forståelig nok ingen annen interesse fra eierne enn å få en best mulig pris, med kommunens velsignelse. Alt dette er arealer som ligger «utenfor» regional areal- og transportplan, og som bør stoppes av overordnet planmyndighet. Allikevel fremmer ordføreren prosjektet, sammen med utbygger, og underbygger dette med at det styrker kommunens nye sentrumsplan.

Hva kan gjøres med dette? På kort sikt er det ingen nye virkemidler i sikte, men sakte og sikkert får jordvernstrategien som overordnet styringsdokument betydning. Fylkesmennene holder på med sitt opplæringsprogram, jordvern tas inn i plan- og bygningsloven (pbl), i Nasjonal transportplan og f. eks. styringsdokumenter for bygging av vei og bane. Det vil få betydning for hvordan konsekvensutredninger og tidlig planlegging gjennomføres.

Utover dette må andre virkemidler holdes varme, utredes og vurderes, som grunnlovsfestet jordvern, en klarere styrking av jordloven i forhold til pbl, forbud mot opsjonsavtaler, innstramning av konsesjonslov/prisregulering, etablering av jordvernavgift/fond med klare føringer og forpliktelser til utbygger og forvaltning (f. eks. i forbindelse med jordflytting), osv.

På jordvernkonferansen var et tema gjennomgående: Kunnskap og kompetanse må styrkes. Norges Bondelag har kunnskap og kompetanse, og gjennom samarbeidet med NIBIO, samferdselsetater, direktorater, fylkesmenn og fylkeskommunale og kommunale myndigheter, jordvernforeninger osv., bygges og spres ny kunnskap og kompetanse.

I tillegg til å fortsatt være premissleverandør og vaktbikkje når det gjelder jordvern i forhold til samfunnet rundt oss, må vi ta innover oss at vi i næringen også bygger ned store jordressurser. Nå har vi også den kunnskapen. La oss bruke den, og fortsette vårt utrettelige arbeid for å verne våre begrensede jordressurser, til beste for oss alle.